అదే నవ్వు - అదే చూపు

పణతుల రామచంద్రయ్య

ఆఖరికి హైదరాబాదులో తనని లెక్చరరుగా నియమిస్తూ ఆర్డరు చేతికి వచ్చిన రోజు కుమారి ఆనందానికి అవధులు లేవు. ఎప్పటినుంచో ఎదురుచూస్తున్న ఏదో పెన్నిధి చేతికందినట్లూ, కలల్లో కనబడిన సముద్రాల అవతల రత్నాల ద్వీపాలు చేరువవుతున్నట్టూ అనిపించింది. ఆ ఆనందం ఉద్యోగం దొరికినందుకు కాదు. లెక్చరరు మెయిన్‌గా బి. ఏ. పాసై, బి. యి. డి. అయివున్నప్పుడు హైదరాబాదులో వుద్యోగం దొరకటం ఏమంత కష్టంకాదు. ఒకవేళ దొరక్కపోయినా కొంప మునిగేదేమీ లేదు తనకి. తను తలిదండ్రులకు ఒక్కగానొక్క కూతురు. పైగా పెద్ద [illegible] పోయిందీ; యిప్పుడు నాన్న సంపాదిస్తున్నదీ పుష్కలంగా వుంది తనకు—

ఆ పై ఆనందమంతా—తనని ప్రత్యేకించి ఆ వూరికే పోస్టుచేసినందుకు. ఎందుకు కాబట్టి కాస్త హాయిగా వుంటుందని" అంది తను. కాని అసలు కారణం వేరు.

అవూరు శశాంకది!

కుమారి తండ్రికి ఆ వూరితో కాస్త బాదరాయణ సంబంధం వుంది. ఆ వూరు వాళ్ళ పూర్వీకులదట. వాళ్ళు సంపాయించి యిచ్చిన మాగాణీ భూములు అక్కడ యింకా మిగిలే వున్నాయి. పంట వసూళ్ళకని ఏడాదికి రెండు మూడు పార్లక్కడికి వెళ్లివస్తుంటాడాయన. అలా వెళ్లివచ్చిన సందర్భంలో ఓమారు—రెండేళ్ళకిందట అని గుర్తు తనకి. అతణ్ని గురించి నాన్న ఎవరితోనో చెబుతోంటే విన్నది తను. "ఆడవాళ్ళను అందాల బరిణెలంటారు. కాని యితణ్ని చూస్తే ఆమాట పొల్లుపోతుందనిపిస్తుంది...." అన్నాడు నాన్న....అంతటి నవమన్మధుడా ఆ శశాంక అనే వ్యక్తి? తనలో కుతూహలం అలలుగా రేగింది.

అప్పుడు తను బి. ఎ. చదువుతోంది.

[illegible] కోరి అక్కడికి వేయించుకుంది తను. అందుకోసం నాన్న జిల్లాపరిషత్తు ఆఫీసులో తన పలుకుబడినంతా వుపయోగించవలసి వచ్చింది. అవూరొక పల్లె [illegible] అదిఎలాంటి వూరో, అక్కడ [illegible], గాలీ, నీళ్ళూ, సౌకర్యాలూ ఎలావుంటాయో కూడా తనకి తెలీదు. అసలు తను ఆ వూరిని చూడందే! మరి [illegible] తను ఆ వూరంటే ఎందుకంత మోజపడుతోందో నాన్నకు అర్థం కాలేదు. "[illegible]లేదు నాన్నా....పల్లెటూరు

చిత్రమేమిటంటే కాలేజీలోకూడా అమ్మాయిలమధ్య శశాంక ఓ 'కింగ్ ఆర్థర్' లాగా తరచుగా చర్చింపబడుతుండేవాడు. శశాంక అప్పటికే కాలేజీ వదిలిపెట్టాడు. బి. ఏ. పూర్తిచేసి, కాలేజీ వదిలిపెట్టిన తరువాత కూడా యీ అమ్మాయిల్లో అంతటి ఆసక్తి కలిగించిన వ్యక్తి ఎలా వుంటాడు? ఎలాంటివాడయివుంటాడు? నాన్న ఆరోజు శశాంక విషయం చెప్పకముందు చాలారోజులకిందట, తను పి. యు. సి. చదివేటప్పుడు: "ఎవరే యీ శశాంకుడు!" అని వో స్నేహితురాలిని

అడిగింపితేను.

"ఏట్లో రామనాథం. ఎవరయితే ఏకేం? నోరుమూసుకుని బుద్ధిగా చదువుకో. బాగుపడతావు." అన్నది ఆ స్నేహితురాలు.

"చెబుదూ, చంపక...."

ఆ అమ్మాయి నసుగుతూ నసుగుతూ చెప్పింది. అతడూ ఓ శుద్ధ మామూలు మనిషేట. అతడికి అమ్మాయిలు ప్రేమలేఖలు రాసేవారని పుకార్లు బయల్దేరాయట. అతడు అందగాడేగాని బహుగర్వి. పొగరుబోతు. ఆడపిల్లలంటే ఫాసినేషన్ ఎక్కువ. ఆ అమ్మాయి వుద్దేశంలో అతడికెవ్వరూ ఎవరూ ప్రేమలేఖలు రాయలేదు. అంతా అతడి కల్పన.

ఇది చెప్పిన స్నేహితురాలి పేరు మంగళ. తన సీనియర్.

మంగళ తనకన్నా ఓ సంవత్సరంముందే బి. ఇ. డి. పూర్తిచేసి అదే హైస్కూలులో ఇంగ్లీషు అసిస్టెంటుగా చేరింది. ఈ సంవత్సరంలో మంగళ అడపా దడపా యింటికివచ్చి పోతూనే వుంది. వచ్చినప్పుడల్లా కుమారిని కలుసుకుని తన వుద్యోగాన్నీ ఆ హైస్కూలునూ, ఏమాత్రం సౌకర్యాలులేని ఆవూరినీ నిర్దాక్షిణ్యంగా విమర్శించి, ఆవూళ్ళో వుద్యోగం చెయ్యవలసి వచ్చిన తన దురదృష్టాన్ని ఓ అరగంటసేపు నిందించుకుని వెళ్లుతోంది. ఆ సందర్భంలో ఎప్పుడేనా ఆ శశాంక అనబడే వ్యక్తిని గురించి అడుగుదామనుకునేది కుమారి. కాని భయం అడ్డొచ్చేది. అలా అడిగి, ఆ తర్వాత మంగళ చేసే నీతిబోధలూ నవ్వే వేళాకోళపు నవ్వులూ చూసే ఎక్స్రే చూపులూ భరించటం మానవ సాధ్యమయిన పనికాదు.

* * *

ఉద్యోగంలో చేరటానికి వెళ్లేముందు మంగళకు ఉత్తరం రాసింది కుమారి. మంగళ బస్టాండుకు వచ్చింది.

మంగళ వున్న ఇంట్లోనే బసచేసింది కుమారి.

అవూరు పెద్దపట్నమూ కాదు. పల్లెటూరూ కాదు, గ్రామీణ జీవితాన్ని యింకా విడిచి పెట్టలేక నగర వాసనలకింకా అలవాటు పడలేకా రెండింటిమధ్య సంఘర్షణ పడుతున్నటుగా కనిపిస్తుంటుంది. ఊరిని స్పృశిస్తూ ప్రవహించే సెలయేటి గలగలలూ మరోవేపున చవుకు చెట్లలోంచి వచ్చేగాలి రివ్వున చేసే సవ్వడీ ఆవూరు రాజధానికి వెళ్ళేటంతరోడ్డుమీద వుండటంవల్ల తరచుగా ఆ రోడ్డంట పరుగెత్తే బస్సులరొదా కలిసి సృష్టించే మిశ్రమసంగీతం ఆ వూరి ప్రస్తుత స్వరూపానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నట్టుగా వుంటుంది.

ఎలావున్నా, ఆవూరు మంగళ యీ సంవత్సరంలోనూ వర్ణించినంత అధ్వానంగాలేదనిపించింది కుమారికి.

డ్యూటీలో చేరాక రెండ్రోజులు గడిచాయి. స్నేహితురాళ్లిద్దరూ కలిసే వుంటున్నారు. కుమారి రాకముందు మంగళ వూళ్ళోవున్న ఓ నాసిరకం హోటల్లోంచి క్యారియరు తెప్పించుకుంటూవుండేది. కుమారి వచ్చాక ఆ పద్ధతి మానేసి యిద్దరూ కలిసి వంట మొదలెట్టారు. అదో వ్యాపకంగా వుంది.

ఈ రెండ్రోజుల్లోనూ కుమారి స్నేహితురాలిని ఏదో అడగటానికి ప్రయత్నిస్తోంది. మళ్ళీ స్నేహితురాలు ఏమనుకుంటుందో, ఏమంటుందోనని భయపడుతోంది. ఇది మంగళ గమనించకపోలేదు, ఆమె బయటపడే మనిషి కాదు. ఏమాత్రమూ తొణక్కుండా ప్రయత్నించింది. తను అడగాల్సిన అవసరంలేకుండానే స్నేహితురాలు ఏమైనా చెబుతుందేమోనని ఎదురుచూచి ఆశాభంగం పొందిన కుమారి మూడోరోజు హైస్కూలుకు వెళ్ళేటప్పుడు ఆమెను సూచనామాత్రంగా అడిగింది. కాని యీ సూచనలేమీ తన కందుబాటులో లేనట్టూ, అర్థంకానట్టూ మంగళ అభినయించేసరికి, యిక యిది పనికాదని సూటిగానే అడిగేసింది కుమారి.

"ఈ వూళ్లో శశాంక అనే అతడున్నాడు కదూ?"

"ఉన్నాడు" అంది మంగళ ముక్తసరిగా. ఆమె ముఖభంగిమలు మారుతున్నాయి.

ఎవరైనా కాలేజీ ఆవరణంలోకి వస్తుగా, ఎదురుగా కనబడితే వాళ్ళ వకి ప్రేమలేఖలు రాసి వద్ద ఉంచడం చేసుకోవడమూ...."

కుమారికి ప్రస్తుతం ఎవర్ని నమ్మాలో ఎవర్ని నమ్మకూడదో, నిజం ఏ రంగులో వుందో తెలిసి రావడంలేదు. మంగళ చెప్పేది నమ్మకుండా ఉండగలదా తను? మంగళ తన ప్రాణ స్నేహితురాలు; ఎవరి మీదో అక్కడి లేనిది కల్పించి తనకు చెప్ప వలసిన అవసరం ఆమెకు లేదు. మంగళ అలా చెబుతుంటే తను నమ్మలేదు. ఒక వేళ మంగళ శశాంక విషయంలో పొరబడు తోందా? మంగళ ఆలోచనాశక్తి మీదా, అంద చందాల మీదా అమితమయిన నమ్మకం తనకు.

ఇప్పుడు మంగళ మాటలు నమ్మాలా? తాను తన కాలేజీలో విన్నది వేరు. అతడికి కొందరమ్మాయిలు ప్రేమలేఖలు రాసేవాళ్ళనీ కాని వాళ్ళందరిలోనూ ప్రియంవద అనే అమ్మాయి మాత్రం నలుగురి నోళ్ళలో పడ్డ దని అన్నారు. ప్రియంవద అతడికి రాసిన ప్రేమలేఖ అతడి వరకూ పోక వార్డెను లక్ష్మీ కాంతమ్మ చేతిలో పడితే ఆమె ప్రియంవదను పిలిచి వాయగా పెట్టిందట. లక్ష్మీకాంతమ్మ రిజర్వ్డ్ నెనూ, అమ్మాయిల్ని కేకలేసే టప్పుడామె కంఠంలో ధ్వనించే కర్కశత్వమూ తనకు బాగా అనుభవం. ఒక్కొ-సారి శ్రద్ధగా చదవని అమ్మాయిల్ని పట్టుకొని "ప్రియంవదలా ప్రేమలేఖలు రాయండి బాగా ప్యాసవుతారు" అనేది. ఎందుకంటే శశాంకకు ప్రేమలేఖ రాసిన సంవత్సరం ప్రియంవద ఫెయిలైందట.

కుమారికి ప్రియంవద ఎవరో తెలీదు కాని, ఆ అమ్మాయిమీద ఎలాంటి చులకన భావం కల లేదు. ప్రియంవద స్థానంలో తను వున్నా అలాగే రాసేదేమో. విభిన్న ధృవాల మధ్యనే ఆకర్షణ అలాంటిది. అందుతో శశాంక విషయంలో యిక చెప్పాలా?

మంగళతో ఆ తరువాత ఏమీ చర్చించ లేదు మరి.

హైస్కూలు కంతటికీ లెక్కల అసిస్టెంట్లు శశాంక, కుమారి యిద్దరే. హయ్యర్ ఫారమ్సులో ఒక్కొక్క క్లాసుకు రెండేసి సెక్షన్లున్నాయి. ప్రతి క్లాసులో చెరొక్క సెక్షనుకు లెక్కలు చెబుతారు వాళ్ళిద్దరూ. కుమారిరోజూ క్లాసుకివెళ్ళి మనసు వుండీ లేకా పాఠం చెప్పిరావడం తప్ప అంత ఉత్సా

హింగా వుండటంలేదు. ఆమెకు హైస్కూల్లో చదివే రోజుల్నించి లెక్కలు చెయ్యటం ఓ ఆకర్షణ. ముఖ్యంగా కాలేజీలో చదివేటప్పుడయితే: తన టెక్స్టుబుక్కులేకాక మరేకొత్త లెక్కల పుస్తకం కనబడినా, ఆసక్తి కలిగించే ఏ లెక్క కనబడినా దాన్ని వర్కు చెయ్యటం ఓ ఆకర్షణ. అందులో నిమగ్నమైపోవటంలో ఓ గొప్ప ఆనందం; లెక్క చేసి జవాబు తెలుసుకున్నప్పుడు ఏ దేశాన్నో జయించినంతగర్వం; జీవితంలో ఏదో సాధించినంత ఆత్మసంతృప్తి–

ఇప్పుడా ధ్యాస అంతగా లేదు. స్టాఫ్ రూంలో కూచుని కిటికీలోంచి దూరాన నల్లని చవుకు చెట్ల వెనక నీలం తెరకట్టినట్టున్న ఆకాశాన్ని చూచి తన్మయత్వం పొందుదామనుకుంటుంది. అంతలో అక్కడికి శశాంక వస్తేచాలు: మనసంతా నిశ్చల సరోవరంలో గులకరాయి విసిరినట్టుగా అవుతుంది. అతని బూట్ల చప్పుడుబట్టి అతడి రాక తెలుసుకోవచ్చు. ఆ చప్పుడు గుండెల్లో ప్రతిధ్వనిస్తుంటుంది.

ఎలాంటివాడీ శశాంక? ఇదే సందేహాన్ని మంగళముందు వెల్లడిస్తే ఆవిడ తడుముకోకుండా, "ఎలాంటివాడా? నమ్మరానివాళ్ళలో అగ్రగణ్యుడు. పైకి ఓరకంగా కనిపించి లోపల మరో పద్ధతిలో వుండేమనిషి" అంది. కుమారి నొచ్చుకుంది. ఒక వ్యక్తిపట్లా కొన్ని ఆకర్షణలూ, మధురోహలూ, అగమ్యమైన భావాలూ పోగుచేసుకుని వున్నప్పుడు ఆ వ్యక్తిని ఎవరేనా కఠినంగా ఒకమాట అన్నా, చులకన చేసినా మనస్సు కలుక్కుమంటుంది, అలాగే అయింది కుమారికి.

ఏది ఎలావున్నా, మంగళ ప్రవర్తనా, మాట్లాడే మాటలూ కుమారిమీద కొంచమైనా ప్రభావం చూపించకపోలేదు. ఒక్కొక్కసారి శశాంకను గురించి మంగళ చెప్పేది నిజమేనేమో అనిపించి భయంవేసేది కుమారికి.

కుమారి దృష్టిలో శశాంక అందం విలక్షణమైనది. ఆమె యిప్పటిదాకా కొందరు అందగాళ్ళను చూచింది కాని వాళ్ళ అందం ప్రశాంతమైనది. వెన్నెలలాగా చల్లగా, సెలయేరులాగా నిర్మలంగా వుంటుంది. మనుషుల్ని కదిలించదు ఆ అందానికి తలవంచి గౌరవం చెయ్యాలనిపిస్తుంది. శశాంక అందం అలాంటిదికాదు. అయస్కాంతంలా ఆకర్షించి జ్వాలలాగా బాధించి అశాంతి రేపుతుంది. పడగవిప్పి నాట్యంచేసే గోధుమవన్నె త్రాచులా, దరిజేరితే కాటువేస్తానన్నట్లుంటుంది. ఇలాంటి అందాన్ని చూచి సరదా పడుతుంది కుమారి. ఆ అందం ఆమెను కాటువేసి బాధించాలి. ఆ బాధలోంచి ఆనందం సృష్టించుకోగలదు తాను. కాని అలాంటి ఆనందం ఒకటి ఉన్నదనీ. దాని ఛాయలూ అనుభవాలూ మనోజ్ఞమైనవనీ శశాంకకేంతెలుసు? అతడు తనతో మాట్లాడడు, అతడి హృదయం కరగదు, రాయి.

హైస్కూల్లో వున్నంతసేపూ స్నేహితురాళ్ళిద్దరూ ఒకర్నొకరు వదిలిపెట్టరు. కుమారి వదిలిపెట్టినా మంగళ ఆమెను వదిలివుండదు. నీడలా వెన్నాడుతూనే వుంటుంది. ఎక్కడికి వెళ్ళినా, చివరకు రిజిస్టరులో సంతకం పెట్టటానికి హెడ్మాస్టరు రూంలోకి వెళ్ళినా ఇద్దరూ కలిసే వెళ్ళతారు. హెడ్మాష్టరు కొంచెం వయసు మళ్ళినవాడు. మంచివాడు. తోటి వుపాధ్యాయులనందర్నీ నవ్వుతో పలకరిస్తాడు, ఆయనకు శశాంక అంటే అభిమానం ఎక్కువ. అందుక్కారణం ఆయనే చెబుతాడు. శశాంక వయసులో యువకుడైనా ఆలోచనల్లో, ప్రపంచ వ్యవహారాల్లో పసిపిల్లవాడితో సమానమనీ. అలా వయసు వచ్చాకకూడా పసితనపు ఛాయల్ని నిలుపుకోగలగటం పూర్వజన్మ సుకృతమనీ అంటాడాయన "ఇతణ్ని ఏ అమ్మాయి చేసుకుంటుందోగాని చాలా బాధ్యత తెలిసిన పిల్లయి వుండాలి. లేకపోతే కష్టం. ఇతడు తన బాగోగులేమిటో తనకే తెలియనివాడు." అంటాడు, అలా అని నలుగురివేపూ చూచి నవ్వుతాడు, ఎవ్వరికీ కోపంరాదు. అందరూ నవ్వుతారు. హెడ్మాస్టరుమీద అందరికీ గౌరవం వుంది. కొద్దిగా నెరిసిన ఆయన

[illegible], కళ్యాణోత్తమా, స్వచ్ఛత్వాన్ని గుర్తుకు [illegible] తెల్లని మల్లుకండువా- [illegible] ఓ [illegible] కలిగిస్తాయి [illegible].

“[illegible] హెడ్మాస్టరుకు ముద్దుబిడ్డలా [illegible]?” అంది మంగళ ఓ [illegible].

“ఊ....”

[illegible] చేసిన వ్యాఖ్యానాన్ని కుమారి అంది [illegible] దానికి తగువిధంగా మిర్చిమసాలా [illegible] ఆశించిన మంగళకు నిరుత్సాహం కలిగించింది. మొహం గంటుపెట్టు కున్నట్టుంది. ఇది కుమారికూడా గ్రహించింది, ఆ నిరుత్సాహాన్ని తొలగించి మంగళను సంతోషపెట్టవలసిన బాధ్యత స్నేహితురాలుగా తనమీద వున్నదని తెలుసుకున్న కుమారి ఏదో వొకటి మాట్లాడదామనుకుని, “[illegible] అతడు హెడ్మాస్టరుకు తైరు కొడుకున్నాడేమో” అంది. కాని ఆ మాటలు ఆమెకే నచ్చలేదు. అందులో తను వుద్దేశించిన హాస్యంకాని విమర్శకాని తనకే తృప్తి కలిగించలేదు. మంగళతో పోల్చుకుంటే తను ‘[illegible] కాన్వర్సేషనిస్టు’ అనిపిస్తుంది కుమారికి. తనకన్నా మంగళ మాటలు ఎక్కువ [illegible]గా వుంటాయి, అందుకే ఆమెకు మంగళమీద గురిఎక్కువ. పైగా మంగళ [illegible] కాదనే ధైర్యంలేదు, ఆమె యీ వూరికి రాగానే యిక్కడి కొండలూ, తెల్లటి [illegible] ప్రదక్షిణం [illegible] ప్రవహించే [illegible] [illegible]. [illegible] ‘ఊరు చాలా బాగుం[illegible]’ [illegible] చెప్పబోయింది కాని అంతకుముందు మంగళ చాలాసార్లు యీ [illegible] విమర్శించి వుండటం జ్ఞాపకం వచ్చి [illegible] తన అభిప్రాయం [illegible].

“[illegible]—” అంది మంగళ, [illegible] కుమారికి. ఓ [illegible] ఓ పేద

హెడ్మాస్టరుకు తైరు కొట్టవలసిన అవసరమేమిటి? అలా అనుకోవటంలోగల తన తెలివితక్కువతనం యిప్పుడు మరీ కొట్టవచ్చినట్లు కనిపించింది కుమారికి. ఆమె మాట్లాడటంలేదు. మంగళ నోటినుంచి వెలువడబోయే వేదవాక్కుల్లాంటి మాటలకోసం గురుసన్నిధిలోని శిష్యపరమాణువులా ఎదురు చూస్తోంది.

“నేననుకునేదేమిటంటే....” అని ఆపి కుమారి ముఖకవళికలను పరిశీలించింది మంగళ.

కుమారి ముఖంమీద ప్రశ్నార్థకమూ, అమాయకపు ముద్రా తప్ప మరేంలేవు.

“హెడ్మాస్టరే యితడికి తైరు కొడుతున్నాడేమో....”

కుమారి విస్తుపోయింది.

“అవును. ఆయనకు సంతానం ఎందరో నీకు తెలుసా?”

“ఉహుఁ”

“నాకూ తెలీదు, కాని పెళ్ళి కెదిగిన ఓ కూతురుందని చూచాయగా విన్నాను. ఒకవేళ ఆ కూతుర్ని....”

కుమారికి నుతిపోతోంది. ‘చూచాయగా’ విన్నాననటంలో గల అంతరార్థం యీవిడ హెడ్మాస్టరు కుటుంబ పరిస్థితులమీద రహస్య పరిశోధన జరుపుతున్నదనా?

ఆశ్చర్యంతోబాటు బాధకూడా కలిగింది కుమారికి. ఈ వార్తే నిజమై హెడ్మాస్టరు గారి ప్రయత్నాలే ఫలిస్తే?.... ఆ తరువాత ఆలోచించలేకపోయిందామె.

హెడ్మాస్టరుగారిమీద గౌరవాన్ని కాస్త తగ్గించుకుని, ఆయన్ను కోప్పడబోయింది. అంతలో ఆత్మపరీక్ష చేసుకుంది. తను ఉద్యోగ లో చేరవలసినతేదీ దాటిపోయిం తరువాత యీ వూరికి వచ్చింది. ఆ తేదీ దాటాక డ్యూటీలో చేర్చుకునే అధికారం కొన్ని సందర్భాలలో హెడ్మాష్టరుకున్నా, ఎవరూ అలా చెయ్యకోరు. కాని ఈయన ఏమాత్రం అడ్డు చెప్పకుండా తన జాయినింగు రిపోర్టు తీసు

కున్నారు. తన ఉద్యోగం సవ్యంగా, ఉభయ తారకంగా నిర్వహించటంలో తన కెంతేనా తోడ్పడ్డారు. తను పొరబాట్లు చేసినప్పుడల్లా క్షమనే ప్రదర్శించి ప్రోత్సహించారు. అయిన్నె తప్పుపట్టే, కోపించే, చులకనచేసే అధికారం తన కెక్కడిది? తనకూతురికోసం సంబంధాలు వెతుక్కుంటున్నారు. అదితప్పా? లోకంలో ఆడపిల్లల తండ్రులంతా చేసేపనే యిది. అందులో బడి పంతుళ్ళ విషయంలో మరింత తాపత్రయపడటం సహజం.

అలా అనుకుని సమాధానపడటంకూడా అసాధ్యంగా తోచింది. తనలో మనోదారుఢ్యం లేదని తనే ఒప్పుకుంటుంది. తన మనస్సు పంచకల్యాణి గుర్రం లాంటిది. మబ్బుల్లో ప్రయాణించే దాని వేగానికి శశాంక సౌందర్యం ఉచ్చులువేసి లాగిపట్టింది తప్పించుకోవటం అసాధ్యంగా, అశాంతికరంగా కనిపిస్తోంది, శిఖరాగ్రంనుంచీ ఎవరో కిందికి తోస్తున్నారు తనని. నిలదొక్కుకోవటం కష్టం అలాంటప్పుడు వ్రతంచెడ్డా ఫలం ఎందుకు దక్కించుకో కూడదు?

శశాంకతో చనువుగా మాట్లాడాలనిపించింది. తనేవెళ్ళి పలకరిస్తే? ధైర్యం చాలడం లేదు. ఈ ధైర్యం చాలకపోవటం, శశాంక ఏమన్నా అనుకుంటాడనికాదు. చూసినవాళ్ళు హెడ్మాష్టరువంటివాళ్ళు ఏమన్నా అంటారనీ కాదు, మరెందుకూ అంటే, మంగళ ఏమన్నా అంటుందని. మంగళ ఉద్దేశాలకూ వుపదేశాలకూ వ్యతిరేకంగా పోయే ధైర్యం తనకు లేదు.

ఈ పిరికితనంతోనే, ఆలోచనలతోనే ఎన్నో నిద్రలేని రాత్రులు గడిపింది కుమారి, మంగళ యిదేం లేకుండా హాయిగా వున్నట్టు కనిపించేది, రాత్రంతా ఆలోచనలతో సతమతమై పొద్దున ఎనిమిదికిగాని నిద్రలేవలేకపోయేది కుమారి. మంగళ అప్పటికేలేచికాలకృత్యాలుతీర్చి కాఫీకాచి తనుతాగి కుమారికోసం ఫ్లాస్కులో పోసివుంచుతుంది. కుమారి పడకమీంచి లేచి కూచుని కళ్ళు నులుముకుని చూసేసరికి ఎదురుగా నిలువుటద్దంలో అద్దం ఎదుట నిల్చుని జడ అల్లుకుంటున్న మంగళ ప్రతిబింబం కనబడుతుంది. మంగళ అద్దంలో కుమారినిచూచి నవ్వుతుంది. ఆ నవ్వు తననో నేరస్తురాలినిగా చేసి "తస్మాత్ జాగ్రత్త సుమా" అంటున్నట్టుగా వుంటుంది. కుమారికి ఒళ్లంతా తేళ్ళూ జెర్రులూ పాకినట్టుంటుంది.

ఇలాగే మార్చిదాకా గడిచింది.

మార్చిలో హైస్కూలు వార్షికోత్సవం జరిగింది. ఆ వార్షికోత్సవంలో వేయించవలసిన వొక నాటికను గురించి శశాంకా హెడ్మాస్టరూ ఘర్షణ పడ్డారు.

అసలు జరిగిందిది: ప్రతి యేడు వార్షికోత్సవంలో విద్యార్థులువేసే నాటకాలకు శశాంక సారథ్యం వహిస్తూవుంటాడు. అలాగే యీ సంవత్సరంకూడా మంచి నాటిక వొకటి వేయించమన్నారు శశాంకను హెడ్మాస్టరు. ఆ హైస్కూల్లోనే పనిచేసే తెలుగు పండితు డొకాయనకు కాస్త కవిత్వం అలవాటుంది. ఆయన అడపాదడపా స్కూలు పిల్లలకు వాచకాలూ అవీ రాసీ, సభలకు స్వాగతపంచరత్నాలు రాసీ కీర్తి తెచ్చుకోవాలని తాపత్రయ పడుతుంటాడు. ఆయన అంతటితో వూరుకోక ఆ సంవత్సరం ఒక నాటకంకూడా రాశాడు. దాన్ని ఆ హైస్కూల్లో వేయించాలని ఆయన అభిలాష, శశాంకేమో దాన్ని నూరడుగుల లోతు గోయి తవ్వి అందులో పాతిపెట్టాలంటాడు. వీళ్ళిద్దరిమధ్యా హెడ్మాస్టరుకు చావొచ్చిపడింది, ఆ నాటకాన్నే వార్షికోత్సవానికి వేయించాలని హెడ్మాస్టరు అనలేదు ఆయన చెప్పేదల్లా, ఎంతచెడ్డా ఆ తెలుగు పండితుడు పెద్దవారు కాబట్టి కాస్త ఆయన్ని గౌరవించి మాట్లాడమని, ఆ చెప్పటంలో సందర్భోచితంగా ఆయన ఆ పండితుడి పక్షం వహిస్తున్నట్టుగా మాట్లాడి శశాంకను మందలించినట్లు కనబడవలసివచ్చింది. పరిస్థితి అర్థం చేసుకోవటం శశాంకకు చేతకాదు. అతడు తిరగబడ్డాడు, హెడ్మాస్టరు పక్షపాతంతో మాట్లాడుతున్నారనీ, ఆయనకు హైస్కూలు

[illegible]

[illegible] ఆమె [illegible] రిజిస్టరులో [illegible] అయిందు [illegible] గురించి మరో టీచ [illegible].

'[illegible] శాంకకు బొత్తిగా ప్రపంచ జ్ఞానం లేకుండా పోతోందయ్యా! ఉంటే నిన్న [illegible] వస్తూ కూడా అలా మంచీ చెడూ అర్థం చేసుకోకుండా మాట్లాడేవాడు కాదు. మామూలుగా కుర్రవాళ్ళలోవుండే వేడి రక్తం అతడిలో ఒకపాలు ఎక్కువ. ఇందాకవచ్చి రిజిస్టరులో సంతకంచేస్తూ నావేపు కొరకొరా చూసి వెళ్ళాడు. ఇంకా నామీద కోపం గావల్ను! నాకుమాత్రం అతడిమీద ఎప్పుడూ కోపంరాదు. అతడు నాకు కొడుకుతో సమానం.

కుమారిలో ఉత్సుకత బయల్దేరింది.

"నా యిద్దరు కొడుకుల్తోబాటు శశాంకను మూడో కొడుకుగ చూచుకుంటాన్నేను" అన్నారాయన.

"మీకు కూతుళ్ళులేరా?" అంది కుమారి.

"లేరమ్మాయ్. ఇద్దరే సంతానం. ఇద్దరూ మగవాళ్ళు."

హృదయ భారమేదో తొలిగిపోయినట్టు హాయిగా నిట్టూర్చింది కుమారి. నిజానిజాలు తెలుసుకోకుండా హెడ్మాష్టరుగారిని గురించి తప్పుగా భావించినందుకు పశ్చాత్తాపపడింది. [illegible] ఎందుకలా చెప్పింది?

హైస్కూలు కంటటికీ యింగ్లీషు అసిస్టెంట మంగళ ఒక్కతేకావటంవల్ల హైస్కూల్ క్లాసుల్లోవున్న అన్ని సెక్షన్లకూ యింగ్లీషు చెప్పటం ఆమెకు సాధ్యం కాదు. అందుకే ఫిఫ్తుఫారం ఇంగ్లీషు క్లాసులు శశాంకకూ, కుమారికీ యిచ్చారు హెడ్మాష్టరు. ఆ క్లాసులో రెండు సెక్షన్లున్నాయి. ఒక సెక్షనుకు శశాంక, మరో సెక్షనుకు కుమారి యింగ్లీషు చెబుతారు. శశాంక పాఠం బాగా చెప్పగలవాడేకాని, బద్ధకస్తుడు. క్లాసుకు వెళ్ళేముందు ఓ అరగంటసేపు కూచుని టీచింగ్ నోట్సు రాయాలంటే కంటకం అతడికి. ఫిఫ్తుఫారం వాళ్ళకు తనూ, కుమారీ చెప్పే యింగ్లీషు పుస్తకాలు ఒకటే కావటం వల్ల రోజూ వచ్చి కుమారి నోట్సు తీసుకెళ్ళేవాడు.

అతడు టీచింగ్ నోట్సు అడగటం ప్రారంభించినప్పట్నుంచీ నోట్సు మునుపటికన్నా మరింత వివరంగా, శుభ్రంగా, అందంగా రాస్తోంది కుమారి. డిక్షనరీ చూసి పదాలన్నిటికీ అర్థాలురాసీ, క్లిష్టమయిన వాక్యాలకు వ్యాఖ్యానంరాసీ, అసలే టెక్స్టు చదవకుండానే పాఠం చెప్పడానికి వీలయ్యేపద్ధతిలో తయారు చేస్తోంది. అది అతడి కెక్కువగా వుపయోగపడాలనీ, అతడెప్పటికీ తన నోట్సుమీదే ఆధారపడాలనీ ఆమె పథకం వృధాకాలేదు. ప్రతిసాయంత్రం నోట్సుకోసం వచ్చేవాడు శశాంక.

అతడలా రావటం తనకెంతయినా సంతోషంగా వున్నా, ఆ సంతోషం ఏమాత్రం బయటికి కనబడకుండా జాగ్రత్తపడేది కుమారి. ఆ తాపత్రయంలో, శశాంక వచ్చినప్పుడు తన సహజ భావాలన్నిటినీ కప్పిపుచ్చుకుని ఎంతో బెట్టుసరిగా మాట్లాడేది. అతడు వచ్చేదాకా ఎంతో కష్టపడి చక్కగా తయారుచేసిన టీచింగ్ నోట్సును సగం ఇష్టం వుండీ లేనట్టుగా అతడికి యిస్తుండేది. ఆమె యిలా ప్రవర్తించటం మంగళకోసం. అతడితో మాట్లాడుతున్నప్పుడు మంగళ తనని ఎక్స్‌రే కళ్ళతో, వెకాకోళపు నవ్వుతో శల్యపరీక్ష చేస్తోంటే ఒళ్ళంతా చెమటలు పట్టినట్టయి యిబ్బంది పడిపోతుంది కుమారి. మంగళ

ఏమనుకుంటోందో తనని గురించి? ఆమెకు తనమీదవున్న సదభిప్రాయం చెరిగిపోతే తను సహించలేదు.

ఇప్పుడిప్పుడు శశాంక నోట్సుకోసం వచ్చి నప్పుడు కాసేపు కూచుని మాట్లాడి వెళుతు న్నాడు. శశాంకకు చాలామంది యువకుల్లాగా తెలివిగా మాట్లాట్టం చేతకాదు. ఈ విష యంలో అతనికన్నా తనే నయమనుకుంటుం టుంది కుమారి. ఆమె అతడితో చనువుగా, ఎలాంటి ఆంక్షలూ లేకుండా సరదాగా మాట్లా డదామనుకుంటుంది. కాని మంగళ ఎదురుగా వున్నప్పు డా పని చెయ్యలేదు. అలాంటి సున్ని తమైన సందర్భాల్లో శశాంక రోజుకన్నా మరింత ఎక్కువసేపు పీఠంవేసుక్కూచుం టాడు. తమాషా ఏమిటంటే అతడంతసేపు కూచున్నా తనతోనేతప్ప మంగళతో ఒక్క మాట మాట్లాడడు. కనీసం విష్ చెయ్యట మన్నాలేదు. ఆమెనో మృగాన్ని చూసినట్టు చూసి, తనతో మాటల్లోకి దిగుతాడు.

ఇది కుమారికి నచ్చదు, అతడు ఒకరోజ యినా మంగళతో కాసేపు మాటలాడొచ్చు గదా? మాటలాడితే మంగళ యిప్పటిలా కాకుండా తమపట్ల కాస్త ప్రసన్నంగావుండే అవకాశంవుంది. కాని శశాంక కిదంతా ఏం తెలుసు? తన పరిస్థితి అతడర్థం చేసుకోలేడు. అతడో మొద్దు,

అతడు నోట్సు తీసుకువెళ్ళాక, మొహం ముడ్చుకుంటున్న మంగళతో, "రోజూ యిత డితో పెద్ద తగలాటమైపోయింది నాకు ఇత డికి టీచింగ్ నోట్సు సప్లయి చెయ్యలేక నా దుంప తెగుతోంది" అనేది కుమారి, ఆ తగ లాటం మధురమైనదని లోలోపల అనిపించినా.

"ఇష్టంలేనిదానివి అలా నాన్చటం దేని కంట? తెగ్గొట్టినట్టు చెప్పెయ్యలేవూ యిహరా వొద్దని?"

"అవునవును, చెప్పాలి చెప్పాలి" అని మాటలకోసం తడుముకునేది కుమారి,

ఇలా తడుముకోవటాలకూ సంఘర్షణలకూ పతాకస్థాయిలాంటి సంఘటన ఆ తర్వాత కొద్దిరోజుల్లోనే జరిగింది,

ఒక సుప్రభాతాన కుమారి కాలకృత్యాల అనంతరం క్లాసుకు ప్రిపేరవుతోంది. ఆమె శశాంక అంతకుముందు కొన్ని క్షణాలకిందటే తెచ్చిచ్చిన తన టీచింగ్ నోట్సు తిరగేస్తోంటే అందులోంచి ఓ చిన్నకాయితం మడతకింద పడింది. అది చూడగానే కుమారి కళ్ళు చీకట్లు కమ్మినయ్. ఎడురుమూలల్లో నీలం బార్డర్‌తో పల్చగా అందంగా కనిపించే ఆ కాయితం శశాంక లెటర్‌ప్యాడ్‌లోదని ఆమెకు తెలుసు

కిందపడివున్న ఆ కాయితం తీసుకోవటా నికి తడబడుతూ నిల్చుంది కుమారి. మంగళ యింతసేపూ అక్కడే తారటలాడుతూవుంది గావాల్ను. గబగబావచ్చింది "ఎక్కడిదే" అంటూ,

మంగళ ఆ కాయితంమడత విప్పి సావధా నంగా చదివి కుమారి కిచ్చింది.

"కుమారిగారికి—

మీతోవున్న పరిచయాన్నిబట్టి యీపాటి సాహసం చేస్తున్నందుకు క్షమించండి. ఈ వుత్తరంచూచి మీరు బాధపడతారేమో నను కున్నా, వ్రాయకుండా వుండలేకపోతున్నాను.

నన్ను పెళ్ళిచేసుకోవటం మీ కిష్టమేనా? తొందరలేదు, నిర్బంధంలేదు. ఆలోచించుకుని మీ అభిప్రాయం రాయండి.

శశాంక."

శశాంక దస్తూరీ బావుండదు. అతుకులు అతుకులుగా కనిపించే ఆ అక్షరాల వరసలు చూచీ ఆ వుత్తరం రాసిన ధోరణిచూచీ కుమారి నవ్వుకుంటూవుంటే. "ఏం, ప్రేమ లేఖలు వస్తున్నాయని అంత సంతోషంగా వుందా?" అంది ఎదురుగా నిల్చునివున్న మంగళ.

మంగళ అడిగిన తీరు భయం కలిగిం చినా, ఆ భయాన్ని మించి ఆ మాటల్లో ధ్వనిం చిన అగౌరవమైన ధోరణికి కోపం వచ్చింది కుమారికి. "ఏమీ గా లే ద ని అసూయ గావాల్ను" అంది మొహం చిట్లించుకుని.

అదిరి పడ్డది మంగళ. ఇన్నిరోజులూ తనమీద ఎంతో గౌరవమున్నట్టు కనిపించిన కుమారినుంచీ అలాంటి జవాబు ఎదురు చూడలేదు ఆమె. మరి ఆ గౌరవం, తన సలహాలు పాటిస్తున్నట్టు నటించటం వట్టి నటనేనా? అలా నటిస్తూ తన మనస్తత్వాన్ని పరిశీలిస్తుందా యీ పిల్ల?

మరుక్షణంలోనే సర్దుకుంటూ, "నేనేం అందుకోసం పడిచావటంలేదు. అడ్డమైన వాళ్ళందరిదగ్గర్నుంచీ ప్రేమ లేఖలు అందుకోటానికీ విరహ గీతాలు పాడటానికీ నేనిక్కడికి రాలేదు," అంది.

"అయితే నేనుమాత్రం అందుకోసం వచ్చాననుకున్నావా?" అంది కుమారి.

"ఏమో ఎవరికి తెలుసు? మనలో ఏ మాత్రం చనువున్నా వాడిలా రాయగలిగేవాడంటావా?"

కుమారి మనస్సు కలుక్కుమంది. మంగళ శశాంకను 'వాడు' అని సంబోధించటం ఆమె భావనా వీచికల్ని కదిపి, సంక్షోభం కలిగించింది. ఆ సంక్షోభం కొద్దికొద్దిగా అణిగిపోతుంటే తనమనస్సేమిటో, శశాంకకు తనమనసులో వున్న స్థానమేమిటో తెలిసివస్తోంది కుమారికి. అంచేత మంగళసంబోధన ఆమెకు ఎక్కువ బాధ కలిగించింది. 'వాడు' అనదగినంత తక్కువతనం శశాంకలో ఏముందని?

వెంటనే ఆమె తన మామూలు ధోరణికి వచ్చి, "అయితే యేంచెయ్యమంటావు నన్ను? ఇందులో నాకేం బాధ్యతలేదని నీకూతెలుసు" అంది దీనంగా. తనకు బాధ్యత లేదనీ శశాంక పట్ల తనకు కూడా సదభిప్రాయం లేదనీ మంగళ నమ్మితే చాలు. తనకి ప్రపంచంలో యింకే కోరికంటూ లేదన్నట్టుంది కుమారి మొహం ఆ క్షణాన.

మంగళ ముఖంమీద అభయముద్ర వెలిసింది.

"అలా వెలవెలపోతావేమిటి? ఇందులో నీకు బాధ్యత వుందని ఎవరన్నారు?" అంది మంగళ స్నేహితురాలికి ధైర్యం చెబుతూ, "నేనలా అపోహ పడతానని ఎందు కనుకున్నావు? ఇదేనా నన్ను అర్థం చేసుకున్నది?....ఇందులో నీదేం తప్పు లేదనీ, నువ్వలాంటిదానివి కాదనీ నాకు తెలుసు. నామీద నీకు నమ్మకం లేదుగాని, నీమీద నాకు మాత్రం నమ్మకముంది."

"అదిగో, అలా అంటేనే బాగుండదు. నాకు నీ మీదున్న నమ్మకం మరే స్నేహితురాలిమీదా లేదు" అంది కుమారి. తను మంగళలో నమ్మకం లేనట్టు మాట్లాడిందేమో ఆ మాటలకు మంగళ బాధపడుతోందేమోనని నొచ్చుకుంటోంది కుమారి

"ఊరికే అన్నాన్లే. సీరియస్‌గా తీసుకోకు," అంది మంగళ కాసేపాగి, "నాబాధేమిటంటే తోటి టీచరన్న గౌరవమైనా లేకుండా వాడలా ప్రేమలేఖ రాసేందుకు తయారయ్యాడే అని. ఏమిటి వాడి ఉద్దేశం? ఇవతలి వాళ్ళూ తనలాగే ఎగిరితెగించి కూచున్నారనుకున్నాడా? లేక ప్రేమలేఖ రాయగానే తను ఎర్రగా బుర్రగా వున్నాడు కాబట్టి ఆడవాళ్ళు సిగ్గువిడిచి తనవెంట పడిపోతారనుకున్నాడా?" అంది. ఆమె కంఠం ఆవేశంతో వణికింది.

"నిజం" అనుకుంది కుమారి. కాని ఆమెకు అయోమయంగా వుంది. అంత అయోమయం తనలో కమ్ముకోటానికి కారణమైనందుకుగ్గాను శశాంకమీద ఆమెక్కోపం వచ్చింది.

"ఇలాంటి పనులు మరోమారు చెయ్యకుండా బాగా బుద్ధి చెప్పాలి వాడికి. రేపువెళ్ళి హెడ్మాస్టరుతో చెబుదాం" అంది మంగళ.

యాంత్రికంగా సరేనని తలూపిందికుమారి.

ఆ రాత్రంతా ఆ విషయాన్ని హెడ్మాస్టరుకు రిపోర్టు చెయ్యవలసిన ఆవశ్యకతను గురించి కుమారికి వుపదేశించింది మంగళ. కాని మర్నాడు పొద్దున లేవగానే ఒంట్లోబాగోలేదని స్కూలుకు సెలవు పెట్టింది. కుమారిని ఒక్కర్తినేవెళ్ళి రిపోర్టు చెయ్యమంది.

మింగా లేక కక్కాలేక హెడ్మాస్టరు

ఆఖరి వక్తవి మంగళ. ఇన్నిరోజులూ తన మాటమీద ఎంతో గౌరవమున్నట్టు కనిపించిన కుమారినుంచీ అలాంటి జవాబు ఎదురు చూడలేదు ఆమె. మరి ఆ గౌరవం, తన సంభాషణ పాటిస్తున్నట్టు నటించటం వట్టి నటనేనా? అలా నటిస్తూ తన మనస్తత్వాన్ని పరిశీలిస్తుందా యీ పిల్ల?

క్షణకాలంలోనే సర్దుకుంటూ, "నేనేం అందుకోసం పడిచావటంలేదు. అడ్డమైన వాళ్ళందరిదగ్గర్నుంచీ ప్రేమ లేఖలు అందుకోటానికీ విరహ గీతాలు పాడటానికీ నేనిక్కడికి రాలేదు," అంది.

"అయితే నేనీమాత్రం అందుకోసం వచ్చానంటావా?" అంది కుమారి.

"ఏమో ఎవరికి తెలుసు? మనలో ఏ మాత్రం పసవున్నా వాడిలా రాయగలిగేవాడంటావా?"

కుమారి మనస్సు కలుక్కుమంది. మంగళ శశాంకను 'వాడు' అని సంబోధించటం ఆమె భావనా వీచికల్ని కదిపి, సంక్షోభం కలిగించింది. ఆ సంక్షోభం కొద్దికొద్దిగా అణిగిపోతుంటే తనమనస్సేమిటో, శశాంకకు తనమనసులోవున్న స్థానమేమిటో తెలిసివస్తోంది కుమారికి అంతేకమంగళసంబోధన ఆమెకుఎక్కువ బాధ కలిగించింది. 'వాడు' అనదగినంత తక్కువదనం శశాంకలో ఏముందని?

వెంటనే ఆమె తన మామూలు ధోరణికి వచ్చి, "అయితే యేంచెయ్యమంటావు నన్ను? ఇందులో నాకేం బాధ్యతలేదని నీకూతెలుసు" అంది దీనంగా. తనకు బాధ్యత లేదనీ శశాంక వల్ల తనకెక్కడా సదభిప్రాయం లేదనీ మంగళ నమ్మితే చాలు. తనకి ప్రపంచంలో యింకే కోరికలేదన్నట్టుంది కుమారి మొహం ఆ క్షణాన.

మంగళ పెదవులమీద అభయముద్ర వెలిసింది.

"అలా బెదిరిపోతావేమిటి? ఇందులో నీకు బాధ్యత వుందని ఎవరన్నారు?" అంది మంగళ స్నేహితురాలికి ధైర్యం చెబుతూ, "నేనలా అపోహ పడతానని ఎందుకనుకున్నావు? ఇదేనా నన్ను అర్థం చేసుకున్నది?....ఇందులో నీదేం తప్పు లేదనీ, నువ్వలాంటిదానివి కాదనీ నాకు తెలుసు. నా మీద నీకు నమ్మకం లేదుగాని, నీమీద నాకు మాత్రం నమ్మకముంది."

"అదిగో, అలా అంటేనే బాగుండదు. నాకు నీ మీదున్న నమ్మకం మరే స్నేహితురాలిమీదా లేదు" అంది కుమారి. తను మంగళలో నమ్మకం లేనట్టు మాట్లాడిందేమో ఆ మాటలకు మంగళ బాధపడుతోందేమోనని నొచ్చుకుంటోంది కుమారి

"ఊరికే అన్నాన్లే. సీరియస్‌గా తీసుకోకు," అంది మంగళ కాసేపాగి, "నాబాధేమిటంటే తోటి టీచరన్న గౌరమేనా లేకుండా వాడలా ప్రేమలేఖ రాసేందుకు తయారయ్యాడే అని. ఏమిటి వాడి ఉద్దేశం? ఇవతలి వాళ్ళూ తనలాగే బరితెగించి కూచున్నారనుకున్నాడా? లేక ప్రేమలేఖ రాయగానే తను ఎర్రగా బుర్రగా వున్నాడు కాబట్టి ఆడవాళ్ళు సిగ్గువిడిచి తనవెంట పడిపోతారనుకున్నాడా?" అంది. ఆమె కంఠం ఆవేశంతో వణికింది.

"నిజం" అనుకుంది కుమారి. కాని ఆమెకు అయోమయంగా వుంది. అంత అయోమయం తనలో కమ్ముకోటానికి కారణమైనందుకుగ్గాను శశాంకమీద ఆమెక్కోపం వచ్చింది.

"ఇలాంటి పనులు మరోమారు చెయ్యకుండా బాగా బుద్ధి చెప్పాలి వాడికి. రేపువెళ్ళి హెడ్మాస్టరుతో చెబుదాం" అంది మంగళ.

యాంత్రికంగా సరేనని తలూపిందికుమారి.

ఆ రాత్రంతా ఆ విషయాన్ని హెడ్మాస్టరుకు రిపోర్టు చెయ్యవలసిన ఆవశ్యకతను గురించి కుమారికి వుపదేశించింది మంగళ. కాని మర్నాడు పొద్దున లేవగానే ఒంట్లోబాగో లేదని స్కూలుకు సెలవు పెట్టింది. కుమారిని ఒక్కర్తినేవెళ్ళి రిపోర్టు చెయ్యమంది.

మింగా లేక కక్కాలేక హెడ్మాస్టరు

గదిలోకెళ్ళింది కుమారి. హెడ్మాస్టరు ఆమె చెప్పేవరకూ విని, "ఏది ఆ కాయితం యిలా యివ్వు," అన్నాడు. కుమారి యివ్వగానే దాన్ని అందుకుని పరపరా చించిపారేశారు.

ఆయన అలా చించిపారేస్తోంటే తన హృదయంలోని ఆవేదననంతా తీసివేస్తున్నట్టు హాయిగా నిట్టూర్చింది కుమారి. పైకిమాత్రం "అదేమిటి మాస్టారూ?" అంది.

"అమ్మాయ్! నువ్విలా రిపోర్టు చేస్తున్నందుకు నిన్నేమీ అననుగాని నువ్వు నీ స్వబుద్ధితో ఆలోచించి యీపని చెయ్యటం లేదని నాకు బాధగావుంది." అన్నారాయన.

ఆయనకు సమాధానం చెప్పటానిగ్గానీ, ఆయన చెప్పేది కాదనటానిగ్గానీ మాటలు దొరకలేదు కుమారికి.

"అయినా యీ రిపోర్టు ఆధారంగా తీసుకొని నేను చర్య తీసుకోవలసిన అవసరం కూడా కనబట్టంలేదు. శశాంక నీకు ప్రేమలేఖ రాశాడంటే దాన్నొక యోగ్యతా పత్రంగా భావించి సంతోషించవచ్చు నువ్వు. అతడంత రాయకూడనిదేం రాశాడు గనక? ఈ కాలపు కుర్రసజ్జులాగా ప్రేమిస్తున్నాననీ హృదయం యిచ్చాననీ కాకుండా నిశ్చితంగా తనని పెళ్ళి చేసుకోవటం నీ కిష్టమేమో అడుగుతూ రాశాడు. ఇష్టంలేదంటావా, ఆ సంగతి అతడికి తెలియజేస్తే సరిపోతుందిగా? ఇలా నలుగురిలోకి తెచ్చి అతణ్ని బయటపెట్టి నువ్వు బయటపడి రసాభాస కావటందేనికి చెప్పు. ప్రేమలేఖ రాయటం క్షమించరాని మహాపరాధమని నేననుకోటంలేదు, ముఖ్యంగా యువతీ యువకుల విషయంలో—" అన్నారు హెడ్మాస్టరు మళ్ళీ.

మౌనంగాలేచి వెళ్ళింది కుమారి.

* * *

వేసవి సెలవులు వచ్చాయి. సెలవులు రెండు నెలలూ పూర్తయి తిరిగి హైస్కూలు తెరిచేలోగా శశాంకకూ కుమారికీ పెళ్ళి జరిగిపోయింది.

అంతా అనుకోకుండా నిశ్చయమయింది. ప్రయత్నం తిరిగింతలేసినా మతి తప్పేటట్టుగా తీరా నిశ్చయమైన తరువాతగాని కుమారికి కూడా తెలీదు. సెలవుల కింటికివచ్చాక చాలా రోజులు అశాంతితో గడిపింది కుమారి. శశాంక ప్రేమలేఖ విషయంలో తను చెయ్యకూడని పని చేసిందేమో. జీవితం తీర్చిదిద్దుకునే అవకాశాలను జారవిడిచిందేమోనన్న బాధ. ఫలవంతం కాబోయే కల మధ్యలో చెదిరిపోయినట్టయి క్షణాలు యుగాలుగా గడుస్తోంటే, కాస్సేపీ జ్ఞాపకాలనుంచీ తప్పించుకొని హాయిగా గడిపివద్దామని బస్తీకి కొద్ది దూరంలోవున్న ఓ చారిత్రక ప్రదేశానికి స్నేహితురాళ్ళతో పిక్నిక్ వెళ్ళింది కుమారి. సమయానికి మంగళ లేదు. ఆమె సెలవుల్లో బంధువుల వూరికి వెళ్ళింది

ఆరోజు కుమారి పిక్నిక్ సన్నాహంలో హడావిడి పడుతోంటే ఆకాశంనుంచీ వూడి పడ్డట్టు హెడ్మాస్టరు వచ్చారు. ఆయనకు తన కుటుంబంలో ఏమాత్రం పరిచయంలేదు. అయినా తనతోవున్న పరిచయాన్ని పురస్కరించుకుని యింటికి గడపతొక్కి వచ్చినందుకు ఆయనకు ఆప్యాయంగా స్వాగతం చెప్పింది కుమారి. ఏదో హైస్కూలు పనిమీద వచ్చాననీ రెండ్రోజులుంటాననీ అన్నాడాయన ఆయన్ని నాన్నకు పరిచయంచేసి, యిక్కడున్నన్నిరోజులూ ఆయనకు సౌకర్యాలుచూడమనిచెప్పి కుమారి పిక్నిక్కు బయల్దేరింది.

మర్నాడు తిరిగొచ్చేసరికి అంతా నిశ్చయమైపోయింది. నాలుగు మూలలా పసుపు గుర్తులు పెట్టిన ఓ కాయితం ఆమె కళ్ళ ఎదుట పట్టుకుని "చదువు" అన్నారు హెడ్మాస్టరు.

అది లగ్న పత్రిక!

ఆనందంతో ఆశ్చర్యంతో విహ్వలఅయి నిల్చుంది కుమారి. కాని వ్యవహారాన్నంతా తన ప్రమేయం లేకుండా, తన యిష్టాయిష్టాలకు విలువలేదన్నట్టుగా నడిపినందు క్కాస్త కోపం వచ్చింది. "నాకు మాటమాత్రమైనా చెప్పకుండా చేశారు మాస్టారు...." అంది.

"అమ్మమ్మమ్మమ్మమ్మ! ఎంతమాట! [illegible] పి కిష్టంలేకపోతే చెప్పేయ్. మీ నాన్నతో [illegible] చెప్పేస్తాను" అన్నారాయన.

కుమారి [illegible] గుపకింది.

[illegible] [illegible] రోజులకు పెళ్ళి వైభ వం [illegible] యింది. పెళ్ళికి హెడ్మాస్టరు గారే [illegible] పౌరోహిత్యం వహించారు. కుమా రికి [illegible] దేవుడల్లె కనిపిస్తున్నారు. [illegible] [illegible] రంగుటాళలు అనుకోని [illegible] [illegible] [illegible] దిద్దుకున్నట్టుంది.

[illegible] [illegible] ఆమెకు మంగళ [illegible] భయమేస్తోంది మంగళ [illegible] పూర్ణలేదు. వాళ్ల బంధువుల [illegible] [illegible] తెలుసుకుని శుభలేఖ పంపితే [illegible] [illegible] లాంఛనంగా గ్రీటి గ్స [illegible] [illegible]. కారణం తనకి తెలుసు. [illegible] [illegible] పెళ్ళిచేసుకోవటం మంగళ [illegible]. [illegible] కపోతేనేం? తనజీవితం [illegible] [illegible] [illegible] తనవి. కాని [illegible] [illegible] ఆమె సలహా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కుంటుంది మంగళ. [illegible] [illegible] [illegible] వచ్చాక తను [illegible] [illegible] చూస్తుంది తనని. [illegible] [illegible] [illegible] మాట్లాడేటప్పుడు [illegible] [illegible] [illegible] గుండెల్లోకి [illegible] [illegible] వాదోపవాదాల [illegible] ఆశల చిగుళ్లన్ని [illegible]. ఆ చూపు తను [illegible].

• • •

[illegible] [illegible] ఆరోజు పక్ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పూర్తిచేసి [illegible] [illegible] [illegible] కుతూహలంగా [illegible] [illegible] [illegible] మంగళ గుర్తొ [illegible] [illegible] [illegible] తెరిచాడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] అవన్

టం అలునాక్క గది నాలుగుమూలల్లోనూ డ్రాయరు సొరుగుల్లోనూ వుండిపోయిన పాత ఉత్తరాలన్నీ ఏరి కమ్మీకి గుచ్చసాగింది కుమారి. అలాగుచ్చుతోంటే వాటిలో ఓ బరు వైన కవరు ఆమె దృష్టిని ఆకర్షించింది. తీసిచూస్తే అవన్నీ శశాంకకు వచ్చిన ప్రేమ లేఖలు. వాటి నన్నిటినీ ఆ కవర్లో జాగ్రత్త చేసినట్టున్నాడు శశాంక.

వాటిల్లో మొదటి ప్రేమలేఖ చూడగానే కుమారికి కాస్త ఆశ్చర్యం కలిగింది. అది శశాంకకు ప్రియంవద రాసింది. ప్రియంవద నిజంగా ప్రేమలేఖ రాయలేదనీ, అదంతా శశాంక కల్పన అనీ మంగళ చెప్పినమాటలు కుమారి యింకా మరిచిపోలేదు .... పాపం, ప్రియంవద! ఆ పిల్ల బి. ఏ. లో చదువుకున్న గ్రాంధిక తెలుగులో తన కవిత్వ ధోరణినంతా వుపయోగించి రాసినట్లుంది ఆ వుత్తరం. మిగతావికూడా చాలామట్టుకు కాలేజీ అమ్మా యిలు రాసినవే. వాటిల్లోనూ కొస్తోకూస్తో కవిత్వం వుండనే వుంది.

చివరి వుత్తరం చూడగానే కుమారి కళ్ళు చీకట్లు కమ్మినయ్. కళ్ళు నులుముకుని చూచింది. సందేహంలేదు. ఆ దస్తూరి మంగ ళది. కాలేజీలో చదివే రోజుల్లో మంగళ శశాంకకు పంపిన ప్రేమ సందేశం అది! తను శశాంకను గాఢంగా ప్రేమిస్తున్నట్టూ, అతడినే జీవిత సర్వస్వంగా భావిస్తున్నట్టూ, అతడు ప్రేమభిక్ష ప్రసాదించకపోతే తనకు ఆత్మహత్య తప్ప వేరే గత్యంతరం లేనట్టూ రాసింది.

ఉత్తరం పూర్తిగా చదివి ఆ కాయితం అలాగే చేతపట్టుకుకూచుంది కుమారి. ఉత్త రంలో, గొలుసుకట్టులాంటి దస్తూరీతో, మంగళ ప్రత్యక్షమయిందామెకు. మంగళ పెదాలమీద అదే నవ్వు. వెక్కిరించే నవ్వు... కళ్ళలో అదే చూపు, ఆవిడగారి సలహాలను పెడచెవిని పెట్టినప్పుడు తనవేపు వాడిగా చూచే చూపు....

★